

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTINING OILA BILAN ISHLASH SHAKLLARI

Sattorova Malikaxon Abdug'affor qizi

Qarshi xalqaro universiteti

Ijtimoiy gumanitar fanlar kafedrasida assistent o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti bilan oila hamkorligi, bolalarni maktabga tayyorlash vazifalari, bolalarni ta'lim tarbiyasida oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligining ahamiyati, oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligining an'anaviy va yangi zamonaviy shakllari keng yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim tashkiloti, maktab, oila, hamkorlik, aloqa shakllari, olib boriladigan ishlar, maktabga tayyorlash vazifalari

Аннотация: В данной статье широко освещены сотрудничество семьи с организацией дошкольного образования, задачи подготовки детей к школе, значение сотрудничества семьи и организации дошкольного образования в образовании детей, традиционные и новые современные формы сотрудничества семьи и организации дошкольного образования.

Ключевые слово: Организация дошкольного образования, школа, семья, сотрудничество, формы общения, деятельность, подготовка детей к школе.

Annotation: This article widely covers the cooperation of the family with the organization of preschool education, the tasks of preparing children for school, the importance of cooperation between the family and the organization of preschool education in the education of children, traditional and new modern forms of cooperation between the family and the organization of preschool education.

Keywords: Organization of pre-school education, school, family, cooperation, forms of communication, activities, preparatory tasks for school.

“Bolalar bog'chasi va oila – yagona ta'lim makonidir”

V.A.Suxomlinskiy

Darhaqiqat, shaxs shakllanishida oilaning roli katta. Aqlan yetuk, axloqan pok, jismonan baquvvat farzandlar namunali oilalarda kamol topadilar. Shuning uchun ham oilada sog'lom muhitni vujudga keltirish va uni mustahkamlash umumdavlat ahamiyatga molik masaladir. Chunki ijtimoiy hayotda yuz beradigan barcha o'zgarishlar, ya'ni undagi yetuk va kamchiliklar, murakkabliklar va ziddiyatlar oilada o'z aksini topadi. Shunga ko'ra oila va oilaviy tarbiya masalalari har doim ham dolzarb muammo bo'lib kelgan va shunday bo'lib qoladi.

Bolaga oilada yaxshi tarbiya berish bola hayotining dastlabki davrlaridan boshlaboq, ota-ona oldida turgan asosiy maqsad va vazifalardir. Ya'ni ota-ona uchun ham qarz, ham farzdir, oila bolaga ta'sir ko'rsatadi, uni atrofidagi hayotga moslaydi. Jamiyatda esa tarbiya faqat ota-onaning shaxsiy ishigina bo'lib qolmasdan, balki ularning ijtimoiy burchi hamdir. Ma'lumki shaxsning qadriyati uning jamiyatdagi tutgan o'rnini bilan belgilanib, ko'p jihatdan uning tarbiyasiga bog'liq bo'ladi.

Sharq mutafakkirlari bola tarbiyasi bilan asosan ota-ona shug'ullanishi kerak, degan xulosaga kelganlar. Bu bilan ular oilaviy tarbiyaning roliga katta e'tibor berganlar. Rizouddin ibn Fahriddinning "Oila" nomli risolasida bola tarbiyasi yomon niyat va qo'pollik bilan emas, balki sabr-toqat, matonat, mehribonlik, chidamlilik, shafqat-u sezgirlik bilan bo'lishi kerak. Zarar bilan foydani ayira olmagan yosh go'dakni nazoratsiz tutish ulug' xatolikdir. Balki uni qattqlik bilan yumshoqlik o'rtasida adolat bilan tarbiya qilmoq kerakligi haqida fikrlar berilgan.

Ota-onalar milliy fazilatlarimizga muhabbat bilan qarash, razolatlardan nafrat qilish yo'llarini bolalarga o'rgatadilar. Xalqimiz orasidagi buyuk odamlarning kamolotlari to'g'risida so'zlab beradilar.

Bolalarni kamtarlik va donolikka o'rgatishda buyuk o'zbek mutafakkiri Abu Ali ibn Sino kabi olimlarimizning hayot namunalarini va bizga meros qilib qoldirgan durdona fikrlarini asos qilib olish foydalidir. U manmanlik, maqtanchoqlik va o'zidagi bilimga ortiqcha baho berish kabi xususiyatlarni kishining axloqi past ekanligini ko'rsatuvchi belgilar deb ta'kidlaydi. Uning fikricha oilada bola yoshligidan boshlab faqat yaxshi odatlarga o'rgatilishi kerak. Bu esa unda mustahkam xarakter shakllanishiga zamin yaratadi. Ibn Sino yosh bolalarni yaxshi axloqli jismoniy sog'lom qilib yetishtirishda ko'pgina foydali usullarni ko'rsatib beradi. U tarbiya jarayonida shaxsiy namuna bo'lish usuli g'oyat katta ahamiyatga ega ekanligi qayta-qayta uqtirib o'tgan. Ibn Sino o'zining "Tadbirul manozil" asarining katta bir bobini oilaviy tarbiya masalalariga bag'ishlagan. U bu asarida kishilarning oilaviy munosabatlarning deyarli hamma tomonlarini ko'rib chiqadi. U oila boshlig'i oldiga katta talablar qo'yadi, u oilaviy tarbiyani ham amaliy, ham nazariy tomondan yaxshi bilish zarurligini uqtiradi.

Mutafakkir olim Abu Rayhon Beruniy o'z asarlarida otaonalar va tarbiyachilar obro'yining bolaga ta'sir kuchi haqida ham fikr yurgizadi. Bu esa hozirgi talablarga ham javob beradi. U ota-onalarning bolalarga tarbiyaviy ta'sirining bor kuchi obro'ga asoslanadi, deydi. Biroq bu obro' tabitan berilmaydi, sun'iy ravishda yaratilmaydi, qo'rquv, qo'rqitish, zo'rlik bilan erishilmaydi, balki ota-onaga nisbatan mehr oqibatdan kelib chiqadi, deb ta'kidlaydi.

Oila - maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar uchun birinchi ijtimoiy muhitdir. Shuning uchun ham bolaga ta'lim tarbiya berishda oila va maktabgacha ta'lim tashkilotining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotining oila bilan ishlash tizimida aniq maqsad, mazmun bo'lishi kerak. Ota-

onalar bilan hamkorlik borasida avval erishilgan yutuq va tajribalarning natijalarini tahlil qilib, xilma-xil va o'zaro bog'liq bo'lgan shakl va usullar yordamida rejali ishlar olib borish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotining ota-onalar bilan hamkorlikdagi ishining mazmuni va shakllari

Maktabgacha ta'lim tashkiloti xodimlarini oila bilan hamkorlikdagi ishlarining eng keng tarqalgan shakllari:

- Ota-onalar bilan individual ishlash
- Ota-onalar bilan jamoa tarzida ishlash
- Ko'rsatmali ishlar
- Ota-onaga pedagogik ta'lim berish

Ota-onalar bilan individual ishlash. Ilg'or pedagogik tajribalarning ko'rsatishicha, ishning bu turi katta ahamiyatga ega. Bunda tarbiyachi oila va bolaning shaxsiy xususiyatlarini o'rganib ularni o'zining tarbiyaviy ishida hisobga oladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarimiz tajribasida ota-onalar bilan yakkama-yakka olib boriladigan ishlarning turli xil shakllari aniqlangan:

- oilaga tarbiyachining borishi
- ota-onalar uchun suhbat o'tkazish ularga maslahatlar berish
- ota-onalarning maktabgacha ta'lim tashkiloti hayoti bilan tanishishlari.

Tarbiyachining oilani borib ko'rishi. Bola yashab turgan oilani o'rganish ota onalar bilan yaqin aloqa o'rnatish va ularga yordam, maslahatlar berishning samarali yo'llaridan biridir. Tarbiyachi oilaga tekshiruvchi sifatida emas maslahatchi, do'st va bola tarbiyasiga yordam beruvchi shaxs sifatida boradi. Tarbiyachining oilaga borishidan asosiy maqsad bola yashayotgan sharoitni ko'rish va zarur bo'lsa, ota-onalarga yordam ko'rsatishdir. Oilaga kamida yiliga 2 marta borib ko'riladi. Tarbiyachining oilaga borishi ota-onalarda pedagogik madaniyatni oshiradi.

Ota-onalar bilan shaxsiy suhbatlar. Oila bilan shaxsan ishlashning eng keng tarqalgan usuli sifatida qo'llanadigan suhbat bolalarni ertalab qabul qilish va kechqurun kuzatish vaqtida o'tkazilishi mumkin. Ular tarbiyachilar bilan ota-onalarni bir-biri bilan yaqinroq tanishishlariga yordam beradi. Tarbiyachining ota-onalar bilan ertalab o'tkazadigan suhbatlari qisqa muddatli bo'ladi, shuningdek uning yaqinlarida yaxshi kayfiyat, tarbiyachiga ishonch hissi paydo bo'lishida katta ahamiyatga ega. Ota-onalardan bola kechqurun qanday kayfiyatda bo'lganini, qanday uxlaganini, bola o'zini qanday sezishni so'rash foydali.

Ota-onalar bilan jamoa tarzida tashkil qilinadigan ishlar:

- guruhiy va umumiy majlis
- anjumanlar
- shanbalik

-savol-javob kechalari

Guruhiy maslahatlar va majlislar. Agar tarbiyachiga aynan bir masala bir nechta ota-onani qiziqtirayotgani ma'lum bo'lsa, ular uchun umumiy maslahatlar tashkil etadi. Pedagog maslahatga oldindan tayyorlanadi: zarur adabiyotlarni va ko'rsatmali materiallarni tanlaydi. Maslahat o'tkaziladigan aniq vaqt haqida ota-onalarini ogohlantiradi. Ota-onalarning guruhiy majlislari zaruriyatiga qarab yil choragida bir marta o'tkaziladi. Bunday majlislardan maqsad ota-onalarni aniq pedagogik masalalar bilan tanishtirishdir.

Maktabgacha ta'lim tashkilotining ota-onalar bilan ishlashining jamoa tarzida va yakkama-yakka holda ishlash shakllarini mohirlik bilan qo'shib olib borish, keng aholi orasida pedagogik tashviqot ishlarini tashkil etish tufayli bolalarni tarbiyalashda ijobiy natijalarga erishish mumkin.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligini tashkil etishning yana bir shakli bu ko'rsatmali ishlardir. Ko'rsatmali ishlarga:

- pedagogik axborot stendlari
- bolalar ishlarini namoyish qilish
- ochiq eshiklar kuni
- bukletlar va boshqalarni misol qilib keltirishimiz mumkin.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligining zamonaviy, innovatsion shakllariga misol qilib quyidagilarni keltirib o'tish mumkin:

- dumaloq stol ya'ni bola ta'lim tarbiyasidagi muammolar haqida ota-onalar bilan diskussiya o'tkazish

Savol - javob kechalari

Ota-onalar klubi

Dam olish kunlarida oilaviy bayramlar

Aksiyalar tashkil etish (masalan tabiat bilan bog'liq daraxt ekish aksiyasi)

Ota-onalar pochta

Ishonch telefoni, internet forumlari

Mavzuli konsultatsiyalar

Ko'rgazmalar tashkil etish

Bayram ertaliklari

Ota-onalar klubi. Ota-onalar klubining an'anaviy majlislardan farqi shundaki, klubda zerikarli ma'ruza emas balki ota-onalar tashabbusi bilan mavzu tanlanib, diskussiya olib boriladi. Masalan: "Teatr – sehrlil olam", "Bola astrologiya nuqtai nazaridan", "Kattalar bola nigohida". Bundan tashqari bu klublarda bolalar ham ishtrok etishi mumkin. 2-qismida amaliy faoliyat yoki master klass olib boriladi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligining zamonaviy, innovatsion shakllarining an'anaviy shakllardan afzalligi shundaki, oila bilan hamkorlikni bunday shaklda olib borilishi ota-onalarning maktabgacha ta'lim tashkiloti faoliyatiga va shu

bilan birga farzandlarining ta`lim va tarbiya olish jarayoniga qiziqishlari yanada ortib hamkorlik ishlari mazmunli va yanada samarali tashkil etilishiga erishiladi.

Takomillashgan ilk qadam o`quv dasturida ham maktabgacha ta`lim tashkilotining oila bilan hamkorlik ishlariga alohida e`tibor qaratilgan bo`lib, dasturning 2-bobi 5-bandi ota-onalar va mahalliy hamjamiyat bilan hamkorlikka bag`ishlangan. Dasturda ota-onalar va mahalliy hamjamiyat bilan hamkorlik yangilangan shaklda taklif etilgan, bunda ota-onalar va pedagoglarning umumiy maqsadi bolaga ta'lim va tarbiya berish hisoblanib, pedagog, oila va mahalliy hamjamiyat o`rtasida hamkorlikni yo`lga qo'yish uchun yanada xilma-xil imkoniyatlar taklif etilgan.

ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. Sodiqova Sh.A. Maktabgacha pedagogika T.: Tafakkur bo`stoni 2013
2. N.Qayumova. Maktabgacha pedagogika.- T.: 2013 Darslik
3. O`zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori "O`zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" 08.05.2019 yildagi PQ-4312-son
4. O`zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida" Qonuni. 595-son 16.12.2019.
5. Takomillashgan "Ilk qadam" Maktabgacha ta'lim tashkilotining Davlat o`quv dasturi. 2022 yil
6. To'xtaxodjayeva M.X va boshqalar „Pedagogika“ T. O`zbekiston faylasuflar milliy jamiyati nashriyoti. 2010 y.,
7. Rizouddin ibn Faxriddin. Oila. - T.: Mehnat,1991